

Velikonočnica

✍ in 📷 Dušan Klenovšek, Zavod RS za varstvo narave

Med našimi najbolj znanimi rastlinami je gotovo velikonočnica, in sicer zaradi velikih svetlo vijoličastih cvetov, gostih svilnatih dlak, zgodnjega cvetenja in velike redkosti v naravi. Za to je več razlogov, verjetno najpomembnejše je dejstvo, da gre za stepsko rastlino, ki pri nas dosega jugozahodno mejo svoje razširjenosti. V preteklosti je bilo zanjo veliko ugodnih lokacij izgubljenih z ureditvijo njiv in vinogradov, poselitvijo ali zaraščanjem. Javnosti sta najbolj znani nahajališči na Boču in v Boletini pri

Ponikvi. Vsako pomlad ju med cvetenjem obišče množica, tako posameznikov kot organiziranih skupin. Žal se marsikdo med njimi ne zadovolji le s pogledom s primerne oddaljenosti. Želja po dotiku, fotografiranju iz neposredne bližine ima za posledico poteptanost okolice, včasih celo samih rastlin. Še vedno se najdejo tudi ljudje, ki jo izkopljejo, da bi jo presadili na domači vrt, in to kljub dejstvu, da ravno letos mineva okroglih 60 let od njene uvrstitve med zavarovane vrste in da lahko v vrtnarijah kupimo gojene primerke.

Velikonočnica

Najpomembnejša predela sta zato na obeh nahajališčih varovana tudi z ograjami in stalno prisotnimi varuhi. Ob poškodbah rastišča ob koncu sezone cvetenja in množičnega obiska se vedno znova sprašujem, kakšna bo njena prihodnost.

Priznati je treba, da se v ohranjanje vlaga velik napor. Za čiščenje grmovne zarasti in pozno enkratno letno košnjo je Zavod RS za varstvo narave pridobil tudi evropska sredstva (projekt LIFE). Največ k ohranjanju seveda pripomoreta osveščenost domačinov in njihova želja po ohranitvi znamenitosti ter njeni vključitvi v lokalno turistično ponudbo.

Velikonočnica je sicer ena od petih vrst kosmatincev, ki uspevajo pri nas. Najbolj sta ji podobna navadni in gorski kosmatinec, ki uspevata na podobnih rastiščih, a imata temnejše cvetove. Vsaj za prvega vem, da ga domačini marsikje tudi imenujejo velikonočnica in so prav ponosni nanj. Visokogorske vrste so praviloma manj ogrožene od svojih »dolinskih« bratrancev – s soncem obsijani travniki s skromno rastlinsko odejo so prepogosto tarča posegov, ki trajno preženejo na te razmere prilagojene organizme. Z letom 2004 so vsi kosmatinci uvrščeni med zavarovane vrste, pri katerih smo dolžni varovati njihov življenjski prostor. Med pravnimi ukrepi varstva so razglasitve ekološko pomembnih območij, naravnih vrednot, naravnih spomenikov ali posebnih varstvenih območij (Natura 2000) na pomembnih nahajališčih. Lokacija na Boletini je zaradi slovenske in evropsko pomembne vrste varovana z vsemi navedenimi. Občina Šentjur je odkupila rastišče in s tem olajšala delo aktivnega varstva, mi pa ob srečanjih z velikonočnico ali katerim drugim kosmatincem ne pozabimo na njihovo ogroženost ter varovanje. ●

Navadni kosmatinec

